

Wat kun jij als zorgverlener doen?

Een belangrijk deel van het antwoord is: bewustzijn en openheid. Pas als je beseft dat er een probleem is, kun je er iets aan doen. En je kunt er pas iets aan doen, als je openstaat voor het probleem. Dat is de basis voor andere oplossingen, zoals praten of doorverwijzen. Een leidraad in tien punten:

1. **Besef dat holebi's bestaan:** ga er in je contact met cliënten niet zomaar van uit dat ze hetero zijn.
2. **Leer de doelgroep kennen:** informeer je over de behoeften en verwachtingen van oudere holebi's.
3. **Wees gevoelig voor mogelijke problemen van holebi's:** heb oog voor problemen die voortvloeien uit de leefsituatie van oudere holebi's.
4. **Neem een open, neutrale houding aan:** sta open voor mensen die een andere seksuele geaardheid hebben en veroordeel hen niet voor hun anders-zijn.
5. **Creëer een positief klimaat:** laat in je houding en je woorden merken dat je openstaat voor andere mensen.
6. **Stel de juiste vragen:** als je iets vermoedt, durf dan vragen stellen. Het kan belangrijk zijn voor het zorgtraject.
7. **Wees proactief:** maak de homoseksualiteit bespreekbaar. Besef dat vele oudere holebi's het onderwerp zelf niet op tafel durven leggen.

8. **Weet hoe onzichtbaarheid werkt:** besef dat onzichtbare problemen bestaan en realiseer je dat die onzichtbaarheid deel uitmaakt van het probleem.
9. **Wees alert voor psychosociale problemen:** ga na of een klacht psychosomatisch kan zijn. Informeer naar het algemene welzijn, de vrienden, het optimisme, ...
10. **Verwijs door:** houd de contactgegevens van verenigingen voor oudere holebi's, vertrouwenspersonen en lotgenoten bij de hand.

Met andere woorden: heb respect!

“De thuisverpleegster merkte de foto van mijn vriendin op. Nu vraagt ze elke keer hoe het met haar gaat.”

Wat kan de zorgsector doen?

Zorginstellingen - thuiszorgkoepels, ziekenhuizen, rusthuizen - kunnen met eenvoudige ingrepen de drempel voor oudere holebi's verlagen. Een paar voorbeelden:

Maatregelen

- Breng gelijkgezinden met elkaar in contact.
- Stel een vertrouwenspersoon aan.
- Maak homoseksualiteit zichtbaar in het voorlichtingsmateriaal.
- Stel documenten en formulieren genderneutraal op.

Intake / indicatie

- Integreer items over de seksuele oriëntatie systematisch in de intake.
- Onderzoek de (vorige) leefomgeving: reconstrueer de levensloop om geen breuk met het verleden te creëren.

Zorgverlening

- Stel professionele richtlijnen, beroepscodes en richtlijnen over privacy en persoonlijke begeleiding op.
- Zet diverse zorgverleners in, op basis van hun competentie en met aandacht voor de sociale omkadering (matching).

Evaluatie en nazorg

- Koppel concrete acties en aandachtspunten terug naar de doelgroep.
- Verwijs cliënten door naar belangenverenigingen en groepen van gelijkgestemden.

Bij wie kun je terecht?

Wil je meer weten over oudere holebi's?

Ken je oudere holebi's met een zorgvraag?

Ben je zelf een oudere holebi en heb je behoefte aan contact?

In Limburg zijn de volgende organisaties actief op het gebied van holebiseksualiteit:

- Limburgs Actiecentrum Homofilie
Kuringersteenweg 179
3500 Hasselt
011 74 06 01
www.lachvzw.be
- De Madam vzw
Kuringersteenweg 179
3500 Hasselt
011 25 22 94
www.demadam.be
- Ford-Globe
Bleuskenstraat 2
3600 Genk
www.fordglobe.org

DE VEILIGE DREMPEL

ZORGBEHOEFTE VAN OUDERE HOLEBI'S

Foto: ing. Yves Galische Producties - Verantwoordelijke uitgever: Rita Dr. Boeck, adviseur als directie Wabijn, Universiteitslaan 1, 3500 Hasselt

“Wanneer zorgverleners iets vermoeden, kunnen ze gewoon ernaar vragen. Zo reiken ze een opening voor een gesprek aan.”

Bij de samenstelling van deze folder werd onder meer het rapport *Geen roos zonder doornen* in opdracht van het Steunpunt Gelijkekansenbeleid gebruikt.

INLEIDING

Oudere holebi's zijn weinig zichtbaar. Toch vormen ze in België een groep van ruim 200.000 mensen. Welke behoeften hebben zij? We weten er weinig over. Uit recente onderzoeken en enquêtes blijkt dat oudere holebi's bang zijn om zorgafhankelijk te worden. Ze vrezen voor discriminatie, afkeuring en uitsluiting, als ze uitkomen voor hun geaardheid. Of ze nemen zich nu al voor om (weer) 'in de kast' te kruipen. De zorgverlener kan een belangrijke rol spelen om de oudere holebi over de zorgdrempel te helpen.

Welke knelpunten kunnen oudere holebi's ervaren?

Hieronder staan enkele punten waarmee oudere holebi's kunnen worstelen. Natuurlijk komen ze ook bij andere ouderen voor. Maar bij holebi's kunnen ze meer uitgesproken zijn.

Minder partners en familieleden

Holebi's hebben soms een grillige levensloop achter de rug. Sommigen waren gehuwd, en hebben kinderen en kleinkinderen. Maar die relaties zijn niet altijd even rooskleurig en soms zelfs onbestaand. Anderen hadden een partner die al overleden is of hebben nooit een vaste partner gehad.

Kleiner sociaal netwerk

Sommige oudere holebi's durven hun geaardheid niet te uiten aan burens en kennissen. Daardoor houden ze minder over aan die contacten. Anderen komen wél uit voor hun seksuele voorkeur, maar worden niet geaccepteerd. De andere buurt- of rusthuisbewoners vermijden contact, waardoor ze veel alleen zitten.

Eenzaamheid

De thuissituatie van oudere holebi's biedt soms weinig mogelijkheden tot sociaal contact met een vaste partner, kinderen of kleinkinderen, burens of kennissen. Er zijn ook weinig verenigingen

waarin oudere holebi's terecht kunnen. Daardoor is eenzaamheid bij hen een groter risico, zeker als ze zorgafhankelijk worden.

Kwetsbare maatschappelijke situatie

Sommige oudere holebi's hebben financiële beperkingen, die voortvloeien uit een cumulatie van verschillende oorzaken. Ze zijn bijvoorbeeld gescheiden in een tijd waarin de 'schuldige partij' veel kosten van de scheiding moest dragen. Of hun carrièrekansen verkleinden, omdat ze werden uitgestoten. Als alleenstaanden konden ze minder reserves opbouwen en hebben ze nu geen kinderen die bijspringen.

Psychosomatische klachten

Oudere holebi's van nu groeiden op in een tijd waarin homoseksualiteit vaak nog werd beschouwd als een 'ziekte'. Sommigen ervaren hun eigen holebiseksualiteit zelf nog altijd als problematisch en zitten nog in een aanvaardingsproces. Daardoor verbergen ze hun seksuele voorkeur, ook voor de zorgverlener. Soms hebben ze lichamelijke klachten die voortvloeien uit geestelijke ongemakken, zonder dat dit wordt opgemerkt.

Welke knelpunten kunnen oudere holebi's ervaren in de zorgsector?

Heteronormativiteit kan leiden tot misverstanden en pijnlijke momenten

Kinesisten, thuisverplegend personeel, huisartsen of ziekenhuisreceptionisten gaan er soms van uit dat de patiënt hetero is. Op het intakeformulier staat bijvoorbeeld 'Naam man/vrouw'. Of de thuisverpleging informeert naar kinderen en kleinkinderen. Ook wordt het verband tussen de zorgvraag en de seksuele oriëntatie niet altijd opgemerkt. Wegens het beroepsgeheim kan een ziekenhuisarts geen informatie geven aan de partner, omdat die geen naaste familie is.

Holebi's hebben het gevoel dat ze niet zichzelf kunnen zijn

Holebi-relaties worden niet altijd als evenwaardig aan heterorelaties beschouwd, wat kan leiden tot problemen. Zorgverleners zien bijvoorbeeld niet dat een patiënt veel verdriet heeft over een gestorven partner, omdat ze denken dat dit een 'gewone' vriend of vriendin was. Het samenwonen van twee partners van hetzelfde geslacht in een rusthuis kan leiden tot geroddel bij de andere bewoners. Zeker oudere mensen beseffen vaak niet dat holebiseksualiteit bestaat.

Aandacht voor holebi's in opleidingen

Vanuit de opleiding krijgen zorgverleners niet altijd voldoende informatie over eventuele specifieke behoeften van holebi's. Daardoor wordt de herkenning daarvan moeilijker en wordt er niet altijd gepast op gereageerd. Zo is omgaan met de familie van groot belang voor de zorgverlener, maar opleidingen gaan niet altijd in op de situatie van 'holebifamilies', die andere verwachtingen en levensstijlen hebben.

'Onveilige drempel' leidt tot een vicieuze cirkel

De (onbewuste) houding van zorgverleners belemmert sommige oudere holebi's om zich te outen. Daardoor blijven ze onzichtbaar en komt hun specifieke zorgvraag niet aan de oppervlakte. Zorgverleners kunnen er dan niet op inspelen, waardoor de holebi's minder snel over de drempel gaan.

“Je bent bang om te klagen, omdat je afhankelijk bent. Maar de verzorgsters van het rusthuis begrijpen dat ik me soms eenzaam voel. Ik kan mijn hart luchten bij hen.”

“Je wordt benaderd als hetero en telkens opnieuw moet je voor je geaardheid uitkomen. Het zou beter zijn als zorgverleners praten over je partner, en niet over je man of vrouw.”

Wat is heteronormativiteit?

De maatschappij gaat er impliciet of expliciet van uit dat iedereen heteroseksueel is. Holebi's moeten voldoen aan de patronen en normen van de heteroseksuele samenleving. Er is geen aandacht voor afwijkingen van de norm.

Wat is schijntolerantie?

Deze dubbelzinnige houding komt veel voor. Mensen hebben een positieve houding tegenover holebi's en vinden dat ze gelijke rechten hebben. Maar tegelijkertijd hebben ze vooroordelen die ze zelf niet als zodanig herkennen.

